

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ผลพวงจากความเจริญด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าไม่หยุดยั้งในสังคมปัจจุบัน จนทำให้เราสามารถย่อโลกให้เล็กลงด้วยความทันสมัยของการสื่อสารและโซเชียลมีเดียทั้งหลาย ซึ่งส่งผลดีต่อการติดต่อสื่อสาร การโฆษณาสินค้าทางธุรกิจ และความสะดวกสบายของมนุษย์ในด้านต่างๆ ที่เกิดจากการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ แต่ในทางกลับกัน ปัญหาสังคมที่เกิดจากเทคโนโลยี กลับสร้างความทุกข์ความเดือนร้อนแก่มนุษย์ได้เช่นกัน เช่น อาชญากรรมทางสื่อ การตกเป็นเหยื่อของสื่อในรูปแบบต่างๆ ของผู้เสพสื่อที่ขาดสติและวิจารณญาณในการใช้สื่อโดยเฉพาะเยาวชนที่ขาดกัลยาณมิตรเช่นพ่อแม่ ครู อาจารย์ คอยป้องกันปราม ก็พบว่า มักจะตกเป็นเหยื่อของเทคโนโลยีเหล่านั้น เช่น การติดเกมส์ การตกเป็นเหยื่อของผู้ไม่หวังดีผ่านการเล่นโซเชียล การเล่นเกมเล่นเฟสบุ๊ค เป็นต้น ซึ่งส่งผลเสี่ยงต่อปัญหาอาชญากรรม การค้าประเวณี และปัญหาอื่นๆ ที่มีความสลับซับซ้อนยากต่อการป้องกันแก้ไข จนกลายเป็นปัญหาสังคมของประเทศ ปรากฏการณ์ดังกล่าวมานี้ สอดคล้องกับข้อสังเกตของบรรณาธิการ หนังสือวารสารกัลยาณมิตรที่เคยกล่าวไว้ว่ามูลเหตุที่มาของปัญหาสังคมปัจจุบันคือ

- ๑) กระแสโลกาภิวัตน์
- ๒) ภาวะเศรษฐกิจที่บีบคั้น
- ๓) ภาวะกระแสวัตถุนิยม และการไหลบ่าของอารยธรรมตะวันตก เข้าทำลายรากฐานของวัฒนธรรมดั้งเดิมของไทย ทำให้คนส่วนใหญ่โดยเฉพาะวัยรุ่น ซึ่งเป็นอนาคตของชาติมีค่านิยมแบบอารยธรรมต่างชาติ
- ๔) การปล่อยให้สื่อผลิตรายการบางประเภท มอมเมาวัยยุวจิตใจของคนในสังคมให้หลงไหลปล่อยใจไปตามกระแสของสื่อ นั้น ๆ
- ๕) ภาครัฐให้ความสำคัญในการพัฒนาทางด้านวัตถุมากกว่าการพัฒนาจิตใจ
- ๖) การละทิ้งหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา
- ๗) สังคมขาดกัลยาณมิตรและโยนิโสมนสิการ
- ๘) ผู้นำในสังคมไม่เป็นแบบอย่างและไม่เป็นกัลยาณมิตรที่ดี

๙) คนในสังคมไม่ใส่ใจหลักการ คำสอนทางศาสนาที่ว่าด้วยการเว้นจากอบายมุข (ทางเสื่อม) และไม่ปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละบุคคลตามหลักทศ ๖ ให้ถูกต้อง^๑

ปัญหาสังคมที่ทำให้มนุษย์ ไม่ใส่ใจในการช่วยเหลือเอื้อเฟื้อกัน อันเป็นหลักของ กัลยาณมิตรที่ว่าด้วยความเมตตากรุณา ที่มนุษย์พึงมีต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน เพราะมนุษย์พัฒนาและให้คุณค่าทางวัตถุมาก ติดในความสบายจนกลายเป็นความเกียจคร้าน จนเป็นเหตุให้เกิดการบีบคั้น เบียดเบียนขัดแย้งกัน นำมาซึ่งปัญหาอาชญากรรมทุกรูปแบบ ในมุมมองทางพระพุทธศาสนา มนุษย์ต้องหันมาใช้ปัญญา มองให้เห็นเหตุปัจจัย ที่เป็นไปตามกฎธรรมชาติ ต้องมุ่งเน้นคุณค่าทางจิตใจให้มากที่สุด เมื่อใช้ปัญญาก็จะมองเห็นว่าเราติดในวัตถุ ติดในความสบายที่แท้ก็เป็นเรื่องของตัณหา ชาวพุทธผู้เป็น พ่อ แม่ ครู มิตรที่ดี จะไม่เอาความชอบใจหรือความชอบความชังของตัณหามาเป็นตัวตัดสิน ต้องใช้ปัญญา โดยมีกัลยาณมิตรช่วยชี้แนะให้เกิดปัญญา เมื่อเกิดปัญญา จิตใจก็เป็นอิสระ ความสุขสมบูรณ์ก็เกิดขึ้น ปัญหาความขัดแย้งอาชญากรรมต่างๆ ก็ระงับ^๒

การที่มนุษย์จะสามารถสร้างภูมิคุ้มกันรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส และธรรมารมณ์ (อายตนะภายนอก) ขณะเข้ามาเกี่ยวข้องกับทางตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ (อายตนะภายใน) จำเป็นต้องมีสติปัญญารู้เท่าทันสิ่งเหล่านั้น และการจะทำให้สติปัญญาเกิดขึ้นได้ จำเป็นต้องมีกัลยาณมิตรคอยชี้แนะ จึงจะไม่ตกเป็นเหยื่อของสื่อ หรืออารมณ์ฝ่ายอกุศลทั้งหลาย การมีกัลยาณมิตรจึงเป็นเรื่องสำคัญมาก ในการดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบัน และในกระบวนการพัฒนาปัญญาชั้นสูง ดังพระพุทธพจน์ตอนหนึ่งว่า “ภิกษุทั้งหลาย เมื่อดวงอาทิตย์กำลังจะอุทัย ย่อมมีแสงอรุณขึ้นมาก่อน เป็นบุพนิมิตฉันใด กัลยาณมิตรตदा (ความเป็นผู้มีมิตรดี) ก็เป็นตัวนำ เป็นบุพนิมิตเพื่อ ความเกิดขึ้นแห่งอริยมรรคมีองค์ ๘ ฉะนั้น ภิกษุผู้มีกัลยาณมิตร(มิตรดี) พึงหวังข้อนี้ได้ว่า จักเจริญอริยมรรคมีองค์ ๘ ทำอริยมรรคมีองค์ ๘ ให้มาก”^๓

“ภิกษุทั้งหลาย เราไม่พิจารณาเห็นธรรมอื่นแม้อย่างหนึ่ง ที่เป็นเหตุให้อริยมรรคมีองค์ ๘ ที่ยังไม่เกิดก็เกิดขึ้น หรือเป็นเหตุให้อริยมรรคมีองค์ ๘ ที่เกิดขึ้นแล้วถึงความเจริญเต็มที่เหมือนกัลยาณมิตรตदा (ความเป็นผู้มีมิตรดี) นี้”^๔

พระพุทธพจน์ดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่า กัลยาณมิตร มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในสังคม ในฐานะเป็นผู้ชักนำและส่งเสริมให้มนุษย์ ได้ปฏิบัติหน้าที่ของตนต่อเพื่อนมนุษย์

^๑ พระสังฆาธิการ, “พระพุทธศาสนากับการสาธารณสุขสงเคราะห์”, วารสารกัลยาณมิตร (ฉบับพระสังฆาธิการ), (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อิมเพาเวอร์จำกัด, ๒๕๔๓), หน้า ๔๐-๔๓.

^๒ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), คุณบิดามารดาสุดพรรณนามหาศาล, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ๒๕๔๒), หน้า ๓๐-๓๑.

^๓ ส.ม.(ไทย) ๑๙/๔๙/๔๓.

^๔ ส.ม.(ไทย) ๑๙/๗๗/๕๓.

และสรรพสัตว์ ด้วยความเอื้อเฟื้อและมีประโยชน์ ในการสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามแก่สังคม ทำให้สังคมมนุษย์เกิดสันติสุขได้ ดังปิตามารดาเป็นกัลยาณมิตรต่อบุตรธิดา^๕ ซึ่งจะทำให้บุตรธิดาได้รับการแนะนำในทางที่ดี มีความกตัญญูทวนเวียน สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างราบรื่นในสังคม

จะเห็นได้ว่ากัลยาณมิตรหรือการได้สิ่งแวดล้อมที่ดี ที่ปิตามารดา ครูอาจารย์ เพื่อน หรือสิ่งแวดล้อมทางวัตถุที่ให้คุณและโทษ เป็นเรื่องสำคัญมากต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ หากมนุษย์ขาดภูมิคุ้มกันคือกัลยาณมิตรคือสัมมาทิฐิหรือความเห็นชอบ และโยนิโสมนสิการหรือการไตร่ตรองพิจารณาโดยแยบยลรอบด้าน ในบุคคลและสิ่งของแวดล้อม ย่อมสุ่มเสี่ยงต่อการเดินทางผิด หรือตกเป็นเหยื่อของกิเลสและความหลงผิดในรูปแบบต่างๆ ได้โดยง่าย แต่หากได้รับคำแนะนำ ข้อชี้แนะ หรือมีสติปัญญาพิจารณาคุณและโทษของสรรพสิ่งที่เข้าไปเกี่ยวข้อง ก็ย่อมพบหนทางสว่างดำเนินชีวิตอย่างราบรื่นได้ กัลยาณมิตรจึงมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตและการเข้าถึงสัจธรรมของมนุษย์ และนอกจากนี้กัลยาณมิตรยังมีส่วนสำคัญในการปฏิบัติธรรม และยังเป็นสิ่งสำคัญต่อการประพฤติปฏิบัติที่จัดได้ว่า มีความสำคัญอีกประการหนึ่ง เพราะบุคคลผู้จะปฏิบัติได้จนกระทั่งบรรลุธรรม ต้องได้รับการแนะนำที่ดีจากกัลยาณมิตรที่ดี จึงจะทำให้การประพฤติปฏิบัตินั้น ๆ ดำเนินไปได้จนถึงเป้าหมาย และจากที่กล่าวมาทั้งหมดจึงเป็นที่มาที่ทำให้ผู้วิจัยสนใจจะศึกษาวิเคราะห์ความสำคัญของกัลยาณมิตรที่มีผลต่อการบรรลุธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๑.๒.๑ เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องกัลยาณมิตรในพระพุทธศาสนาเถรวาท
- ๑.๒.๒ เพื่อศึกษาการบรรลุธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท
- ๑.๒.๓ เพื่อศึกษากัลยาณมิตรที่มีผลต่อการบรรลุธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

- ๑.๓.๑ แนวคิดเรื่องกัลยาณมิตรในพระพุทธศาสนาเถรวาทเป็นอย่างไร
- ๑.๓.๒ การบรรลุธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทเป็นอย่างไร
- ๑.๓.๓ กัลยาณมิตรที่มีผลต่อการบรรลุธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทเป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

๑.๔.๑ ศึกษาความหมาย ประเภท และความสำคัญเรื่องกัลยาณมิตร ในคัมภีร์พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา และคัมภีร์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

^๕ ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๒๔๒-๒๖๕/๑๕๖-๑๖๔.

๑.๔.๒ ศึกษาแนวคิดเรื่องกัลยาณมิตรในพระพุทธศาสนาเถรวาท จากรายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ แนวคิด ทฤษฎี ของผู้รู้ทางพระพุทธศาสนา และ เอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง

๑.๔.๓ ศึกษาวิเคราะห์ความสำคัญของกัลยาณมิตรที่มีผลต่อการปฏิบัติเพื่อบรรลุนิพพานใน พระพุทธศาสนาเถรวาท

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๕.๑ กัลยาณมิตร ในงานวิจัยนี้ หมายถึง มิตรที่ดี ทั้งที่เป็นบุคคลและคุณธรรม ที่ ช่วยเกื้อกูลสนับสนุน และส่งเสริมเพื่อให้ก้าวไปสู่หนทางชีวิตที่งดงาม เจริญองาม จนถึงบรรลุนิพพาน^๖ กัลยาณมิตรในที่นี้ได้แก่ พระพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า พระอริยบุคคล ๘ จำพวก ภิกษุผู้มีศีลเป็นที่ รักทั้งหลาย มารดาบิดา ครู อุปัชฌาย์ อาจารย์ ภรรยา สามี มิตรสหาย กัลยาณชนทั้งหลาย รวมถึง สิ่งแวดล้อมทางสังคมที่เกี่ยวข้อง และเป็นมิตรที่ดี

๑.๕.๒ การบรรลุนิพพานในพระพุทธศาสนาเถรวาท หมายถึง การได้ปัจจัยภายนอก คือ พรโตโมสะหรือกัลยาณมิตร และปัจจัยภายในคือ โยนิโสมนสิการ และอัปปมาทธรรม มาพัฒนา ปัญญา ให้เป็นปัญญาสัมมาทิฐิเต็มสมบูรณ์ จนสามารถพึ่งตนเองให้พ้นทุกข์ มีปัญญาอิสระ เข้าถึง สันติสุขอันเป็นเป้าหมายสูงสุดของพุทธธรรม^๗

๑.๖ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ศึกษาทบทวน ในหลักพระไตรปิฎก อรรถกถาฎีกา และ คัมภีร์อื่นๆ ทางพระพุทธศาสนา ที่เกี่ยวข้องดังนี้

๑.๖.๑ เอกสารทั่วไป

๑ พระมหาสังเวทย์ ธมฺมเนตติโก ได้เปรียบเทียบคำสอนของครูทั้ง ๖ กับคำสอนของ พระพุทธเจ้าไว้ว่า มีความแตกต่างกัน ซึ่งถือได้ว่าคำสอนของครูทั้ง ๖ เป็นมิจฉาทิฐิ ส่วนคำสอนของ พระพุทธเจ้าเป็นสัมมาทิฐิ บุคคลผู้มีปัญญาสมัยนั้นย่อมรับคำสอนของพระพุทธเจ้า เพราะสามารถ ทำให้ผู้ปฏิบัติตามพ้นทุกข์และประสบสุขได้จริง ส่วนคำสอนของครูทั้ง ๖ ไม่เป็นไปเพื่อความดับทุกข์ เป็นคำสอนที่มุ่งกำไรहेตुผล แต่เมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพานและสิ้นยุคของครูทั้ง ๖ คำ สอนของศาสนาทั้งหมดก็ปะปนผสมผสาน เพราะขาดผู้นำคำสอนที่รู้จริง

^๖ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม, (พิมพ์ครั้งที่ ๘, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘) หน้า ๖๕-๖๘ .

^๗ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), พุทธธรรม, (พิมพ์ครั้งที่ ๖, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘) หน้า ๖๑๕-๖๑๘.

ที่คอยชี้แนะความแตกต่าง พุทธบริษัท ส่วนที่แยกแยะไม่ออกระหว่างคำสอนของพระพุทธเจ้าและของครูทั้ง ๖ จึงยอมรับนับถือปฏิบัติตาม โดยไม่รู้เท่าถึงเหตุการณ์ ด้วยเหตุนี้ในสมัยปัจจุบัน มีผู้ตั้งข้อสังเกตว่า พุทธศาสนิกชนไทยนับถือพระพุทธศาสนาแต่เพียงในนามเท่านั้น ส่วนเนื้อหานั้นกลายเป็นลัทธิครูทั้ง ๖ หรือลัทธิภายนอกไป^๘

๒ Rahula W. Venerable ได้วิเคราะห์ว่า คำสอนของพระพุทธเจ้าไม่ได้เจาะจงไว้เพื่อพระภิกษุสงฆ์เท่านั้น แต่เพื่อสามัญชนชายหญิงที่มีเหยาเรือนอีกด้วย ความมีกัลยาณมิตรเป็นบุญนิมิต เป็นตัวนำ เป็นแนวทางดำเนินชีวิตของชาวพุทธเพื่อให้ได้อริยมรรคมีองค์ ๘ เหมาะสมแก่ทุกคน นอกจากนี้ พระพุทธศาสนามีคำสอนเฉพาะผู้ที่ปลีกตนไปอยู่ที่สงัดตลอดชีวิตไม่พระพุทธานุศาสนามีคำสอนให้มนุษย์คำนึงถึงเพื่อนมนุษย์ ให้มีเมตตากรุณาให้ความช่วยเหลือคนอื่น เช่น หลักธรรมเพื่อสังคมที่ตรัสไว้ในสังคัลลสูตรที่แสดงเรื่องทิศ ๖ ให้เห็นว่า ชีวิตและความสัมพันธ์กันในสังคมต้องดำเนินไปในลักษณะความเป็นมิตรที่ดีและมีความเคารพเชื่อฟังแก่กันและกัน และทำหน้าที่ให้ถูกต้องเหมาะสมแก่สถานะของตน ชีวิตจึงจะมีความสุข^๙

๓ ระพี สาคริก กล่าวไว้ในหนังสือ “ครูผู้เป็นกัลยาณมิตรของศิษย์” ว่า หากผู้เป็นครูก็ดี หรือเป็นพ่อแม่ก็ดี แม้บุคคลในกลุ่ม ที่ขึ้นไปเป็นผู้บริหารประเทศ ซึ่งมีประชาชนคนระดับล่างอันพึงต้องรับผิดชอบที่ดี เข้าถึงความจริง ย่อมมีธรรมชาติที่น่าจะให้ความสำคัญด้านรากฐานจิตใจเหนือกว่าด้านร่างกายจึงจะช่วยให้เข้าใจความจริงได้อย่างลึกซึ้งว่า ความหมายของการที่ครู (กัลยาณมิตร) ไม่ละทิ้งศิษย์ หรือผู้ใหญ่ไม่ละทิ้งเด็ก อยู่ภายใต้จิตสำนึกอย่างเป็นธรรมชาติ ถ้าครูปฏิบัติตัวอยู่ในศีลในธรรมจริง ย่อมได้รับประโยชน์ร่วมกันทั้งครูและศิษย์ ถ้าครูผู้ดำเนินชีวิตมายาวนานกว่าศิษย์ มีการเรียนรู้จากประสบการณ์มาตลอดโดยไม่ประมาท ย่อมได้รับประโยชน์ลึกซึ้งกว่า สอดคล้องกับเหตุที่ว่า ครูที่แท้จริงย่อมเห็นได้ว่า ตนเรียนรู้จากศิษย์มากกว่าสิ่งที่ตนมอบให้ จึงคงความเป็นหลักทางใจให้ศิษย์ได้อย่างชัดเจนด้วย ความทุกข์ความเดือดร้อนของศิษย์ คือบทเรียนที่มีคุณค่าของผู้ซึ่งมีวิญญูญาณความเป็นครูอย่างแท้จริง^{๑๐}

^๘ พระมหาสังเวย ธมฺมเนตติโก, ความอัศจรรย์ในพระธรรมวินัย, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ประติพัทธ์, ๒๕๓๖) หน้า ๔๔.

^๙ Rahula W. Venerable, *What The Buddha Taught*, Bangkok Thailand : Kurusapha Press. 1988, P. 80-83.

^{๑๐} ระพี สาคริก, *ครูผู้เป็นกัลยาณมิตรของศิษย์*, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เอกพิมพ์ไท, ๒๕๔๑), หน้า ๙-๑๑.

๔ สนิท ไชยวงศ์ศต ให้ทัศนะเรื่องกัลยาณมิตรไว้ว่า การพัฒนาปัญญาเป็นแกนกลาง หรือเป็นสาระสำคัญของการศึกษาหรือการพัฒนาชีวิต ความรู้ความเข้าใจ คิดเห็นเชื่อถือ และมีความคิด ถูกต้องสอดคล้องกับความเป็นจริง ตามหลักการเหตุปัจจัยที่เรียกว่า สัมมาทิฐิ ความมีกัลยาณมิตรจึง เป็นองค์ประกอบข้อแรกของทางชีวิตที่ดีงาม แสดงถึงการที่ได้รับการพัฒนาเริ่มเข้าสู่ทางที่ถูกต้องแล้ว องค์ประกอบที่สำคัญทั้งสองคือ ความมีกัลยาณมิตรและโยนิโสมนสิการ เป็นปัจจัยแห่งการเกิดขึ้นของ ความรู้ความเข้าใจ หรือความคิดเห็นที่ถูกต้องที่เรียกว่าสัมมาทิฐิ ปัจจัยภายนอกกับปัจจัยภายใน คือ ความมีกัลยาณมิตรกับโยนิโสมนสิการ เกื้อหนุนกันและกัน ทำงานต่อยอดกันให้ได้ผลสมบูรณ์ เริ่มแรก เราได้กัลยาณมิตรโดยสังคมนัดสรรให้ หรือมีคนดีมาทำตนเป็นกัลยาณมิตรจนถึงกัลยาณมิตรชั้นเยี่ยม ซึ่ง ช่วยชี้แนะกระตุ้นนำให้เราเกิดโยนิโสมนสิการ พัฒนาปัญญาสัมมาทิฐิให้สมบูรณ์เต็มที่^{๑๑}

๕ ประเวศ วะสี กล่าวไว้ในหนังสือ “ครูกัลยาณมิตรของสังคม” ว่า ในชีวิตนี้ไม่ต้องการ อะไรมาก ขอให้ลูกได้เจอครูผู้เป็นกัลยาณมิตรที่ดีก็แล้วกัน ครูตีความหมายต่อชีวิตถึงเพียงนี้ ทั้งต่อ เด็กต่อผู้ใหญ่และต่อสังคมทั้งหมด ครูเป็นที่พึ่งทางจิตใจของศิษย์ มีความมั่นคงที่จะต่อสู้ และผ่านพ้น วิกฤติในชีวิตได้ ครูดีคือบุคคลที่มีความเป็นผู้นำ มีปัญญาและมีความสามารถทำให้มนุษย์เปลี่ยนแปลง ไปสู่ความดีงาม เป็นตัวกระตุ้นที่ให้ความดีงามเกิดขึ้น ครูดีคือเมล็ดพันธุ์แห่งความดีงามซึ่งเมื่อตกไปอยู่ที่ ไต ก็เกิดความงอกงามดีขึ้นโดยรอบ ครูจึงเป็นกัลยาณมิตรที่ดีของสังคม^{๑๒}

๑.๖.๒ วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง

๖ พระมหาสวัสดิ์ โอนทัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของสัมมาทิฐิใน กระบวนการพัฒนาปัญญา” พบว่า สัมมาทิฐิ เป็นธรรมที่ก่อให้เกิดการหยั่งรู้สรรพสิ่งตามความเป็นจริง ทำลายความเห็นผิด(มิจฉาทิฐิ) ขจัดอวิชชาและเป็นองค์ธรรมสำคัญที่จะทำให้องค์ประกอบแห่ง อริยมรรคข้ออื่นๆ เช่น สัมมาสังกัปปะ สัมมาวาจา เป็นต้น เกิดขึ้นตามมา และเป็นรากฐานในการ พัฒนาปัญญาทั้งในระดับโลกียะและโลกุตระ^{๑๓}

๗ พระมหาไสว สนตมโน (ฤทธิ์วิชัย) ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบการคบ มิตรในพระพุทธศาสนาเถรวาทกับศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู” พบว่า มิตรในพระพุทธศาสนาเถรวาท และศาสนาพราหมณ์ - ฮินดูมีนัยที่เหมือนกัน คือมิตรแท้และมิตรเทียมโดยมิตรแท้นั้นมีลักษณะที่ควร แก่การคบหาสมาคมด้วย ส่วนมิตรเทียมหรือทุรมิตรมิตรชั่ว ไม่ควรคบหาสมาคมด้วย เพราะมีแต่การ

^{๑๑} สนิท ไชยวงศ์ศต, **พุทธศาสตร์และสังคมศาสตร์**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย, ๒๕๓๒), หน้า ๑๑-๑๓.

^{๑๒} ประเวศ วะสี, **ครูผู้เป็นกัลยาณมิตรของสังคม**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : หมอชาวบ้าน, ๒๕๓๘), หน้า คำนำ-๓๕.

^{๑๓} Pramaha Swat Anotai, “The Roles of Sammaditthi (Right View) in the process of Wisdom development” M.A. thesis (Philosophy) Assumption University, 2540, pp. 50-67.

ชักนำไปสู่ความเสื่อมทั้งตัวเองและส่วนรวม ความสำคัญของมิตรในทัศนะของพระพุทธศาสนาเถรวาท คือ เป้าหมายของการคบมิตร ๒ ลักษณะคือ การคบมิตรเพื่อเป้าหมายอันเป็นโลกียะ หมายถึงมิตรสหายทั่วไป กับการคบมิตรเพื่อเป้าหมายอันเป็นโลกุตระ เพื่อเข้าสู่เป้าหมายสูงสุดคือพระนิพพาน ส่วนศาสนาพราหมณ์ ฮินดู ก็มีเป้าหมายคือการเข้าสู่ความเป็นเพื่อนกับพรหมหรือพระผู้เป็นเจ้า โดยมุ่งแสวงหาบุคคลผู้ชี้หนทางแห่งโมกษะ การฝึกตนให้เป็นมิตรที่ดีนั้น พระพุทธศาสนาเถรวาทมองว่า ๑) เราเองต้องทำตัวเองให้เป็นมิตรที่ดีแก่บุคคลอื่น ๒) ทำตนให้เป็นที่รักแก่บุคคลอื่น ๓) เราต้องทำตัวเองให้เป็นกัลยาณมิตร

ส่วนศาสนาพราหมณ์ – ฮินดู มุ่งให้บุคคลพัฒนาตนทั้ง ๓ ด้าน ๑) ด้านกาย ๒) ด้านวาจา และ ๓) ด้านจิตใจ ในประเด็นเกี่ยวกับหลักธรรมที่ส่งเสริมการคบมิตร ทั้งพระพุทธศาสนาเถรวาทและ ศาสนาพราหมณ์ – ฮินดู มีมุมมองคล้ายกัน ซึ่งสามารถแบ่งได้ ๒ ประการด้วยกัน คือ ๑) หลักธรรมพื้นฐานทั่วไป และ ๒) หมวดสร้างมนุษย์สัมพันธ์

ในประเด็นการนำหลักการคบมิตรไปประยุกต์ใช้กับสังคม ผู้วิจัยเสนอวิธีนำไปใช้ ๖ ประการด้วยกัน คือ (๑) ความเอื้ออาทร (๒) ความเชื่อถือและไว้วางใจ (๓) ความรู้สึกเอาใจเขามาใส่ใจเรา (๔) ความเห็นอกเห็นใจ (๕) การให้ความเคารพ และ (๖) ความเป็นผู้มีอารมณ์ขัน ซึ่งทั้ง ๖ ประการนั้น เป็นลักษณะร่วมกันของทั้ง ๒ ศาสนาที่จะนำมาประยุกต์ใช้ กับสังคมได้อย่างเป็นรูปธรรม และได้ผลอย่างชัดเจน^{๑๔}

๑.๗ วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยผู้วิจัยได้แบ่งลักษณะการสืบค้นข้อมูลตามลำดับความสำคัญของคัมภีร์และเอกสารไว้ ๒ ส่วน ดังนี้

๑.๗.๑ เอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) ได้แก่ คัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยพ.ศ. ๒๕๓๙ โดยจะศึกษาหลักคำสอนเรื่องกัลยาณมิตรและหลักธรรมที่เกี่ยวข้องจากคัมภีร์พระสุตตันตปิฎก

๑.๗.๒ เอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) ได้แก่ คัมภีร์อรรถกถา ฎีกา อรรถกถา และปกรณ์วิเสส ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย รวมทั้งเอกสาร รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ ตำรา วารสาร นิตยสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

๑.๗.๓ นำเสนอผลการศึกษาวิจัย ด้วยวิธีการพรรณนา (Descriptive Method)

^{๑๔} พระมหาไสว สุนตมโน (ฤทธิ์วิชัย), การศึกษาเปรียบเทียบการคบมิตรในพระพุทธศาสนาเถรวาทกับศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาวิชาศาสนาเปรียบเทียบ, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), บทคัดย่อ.

๑.๘ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- ๑.๘.๑ ทำให้ทราบแนวคิดเรื่องกัลยาณมิตรในพระพุทธศาสนาเถรวาท
- ๑.๘.๒ ทำให้ทราบการบรรลुธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท
- ๑.๘.๓ ทำให้ทราบกัลยาณมิตรที่มีผลต่อการบรรลุธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท